

กฎหมายล้มละลาย

การบรรยายครั้งที่ ๕

โดย อาจารย์ ดร.กนก จุลมนต์

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา

วันอังคารที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗

ณ เนติบัณฑิตยสภา

ขั้นตอนการดำเนินคดีล้มละลาย

๑. การยื่นฟ้องหรือยื่นคำร้องขอ (ม.๕,๑๐,๘๒,๘๘)
๒. คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือยกฟ้องหรือยกคำร้องขอ (ม.๑๔,๘๔,๘๘)
๓. วันนัดตรวจคำขอรับชำระหนี้ (ม.๑๐๔-๑๐๖, ๑๐๘)
๔. วันนัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก (ม.๓๑, ๓๖)
(พิจารณาคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย) (ม. ๔๕-๖๐)
๕. การนัดไต่สวนลูกหนี้ โดยเปิดเผย (ม.๔๒)
๖. คำพิพากษาให้ล้มละลาย (ม.๖๑)
๗. วิธีการที่จะหลุดพ้นจากการล้มละลาย: ประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย (ม.๖๓) ปลดจากล้มละลาย (ม.๖๗/๑,๗๑, ๘๑/๑) และการยกเลิกการล้มละลาย (ม. ๑๓๕)

ผลของคำสั่งปลดจากล้มละลาย

ม.๓๓

- หนี้ทั้งสองประเภทบุคคลล้มละลายซึ่งได้รับการปลดจากล้มละลายแล้วจะต้องชำระต่อไปจนครบถ้วน
- หนี้ตามข้อยกเว้น ม. ๓๓(๑) และ (๒) ไม่อยู่ภายใต้บังคับ ม. ๕๑ แม้ว่าจ.จะมีได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ บุคคลล้มละลายซึ่งได้รับการปลดจากล้มละลายแล้วก็ยังต้องรับผิดชอบชำระหนี้ดังกล่าว (๖๓๔/๕๔)
- เจ้าหนี้มีประกันซึ่งไม่ขอรับชำระหนี้ยังคงมีสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันตามพรบ.ล้ม ม. ๕๕ และ ๑๑๐ ว.สาม แม้ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากล้มละลายก็ไม่กระทบต่อสิทธิของจ.มีประกัน (๓๘๕๔/๕๓)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๕/๒๕๖๒

แม้การที่ ล.๒ ได้รับการปลดจากลุ่มแล้วจะไม่มีผลทำให้ ล.๒ หลุดพ้นจากหนี้จำนองที่มีอยู่แก่ จก. แต่ย่อมหลุดพ้นจากหนี้ ส่วนที่ขาดหลังการบังคับจำนอง หากยึดทรัพย์ที่จำนองออกขายทอดตลาดแล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้ตามข้อตกลงท้ายสัญญา จำนอง ล.๒ ไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ส่วนที่ขาดส่วนนี้ต่อ จก. เพราะ หนี้ส่วนนี้รวมอยู่ในหนี้ทั้งปวงที่ลูกหนี้ที่ปลดจากลุ่มหลุดพ้นไป แล้วตาม ม. ๗๗

ผลของคำสั่งปลดจากล้มละลาย (ต่อ)

- คำสั่งปลดจากล้มละลายมิได้คุ้มครองให้ผู้กระทำผิดอาญาพ้นผิดไปด้วย; คดีจึงยังไม่เลิกกันตามพรบ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ ม.๓ อันทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของ จก.ระงับไป ตามป.วิ.อ. ม. ๓๕ (๔) (๕๖๒๓/๒๕๕๘)
- ม.๓๘ คำสั่งปลดจากล้มละลายไม่ทำให้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบร่วมกับบุคคลล้มละลายหลุดพ้นไปด้วย (ดู ม.๕๕ ประกอบ)
- คำสั่งปลดจากล้มละลายไม่ได้ทำให้หนี้เดิมระงับสิ้นไป
- การไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ (ในคดีของ ว. ลูกหนี้ชั้นต้น) เป็นเพียงทำให้ จก. ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ในคดีล้มในกรณีมีทส. ให้แบ่งเท่านั้น จก. มีสิทธินำหนี้ตามคำพิพากษาฟ้อง ล. (ลูกหนี้ร่วม) ให้ล้มละลายได้ (๘๖๒๓/๕๘)

ผลของคำสั่งปลดจากล้มละลาย (ต่อ)

- ม. ๗๕ บุคคลล้มละลายซึ่งได้รับการปลดล้ม หลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายและมีอำนาจในการจัดการทส.และกิจการของตน ซึ่งได้มานับแต่วันที่ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้วเท่านั้น เมื่อที่ดินเป็นที่ดินที่ ล. มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มซึ่งตกอยู่กับ จพท. ผู้คัดค้าน ดังนั้น เงินค่าเช่าที่เป็นดอกผลของที่ดินตาม ปพพ. ม. ๑๔๘ ย่อมตกเป็นทส.ในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก้ห.ได้ด้วย (๑๖๘๑/๕๒)
- การเพิกถอนคำสั่งปลดจากล้มละลาย:ม. ๗๕ ว.สอง

ข้อสอบ สมัยที่ ๖๓

กรมสรรพากรเป็น จก.ฟ้องนาย ส.ต่อศาลล้มว่า นาย ส.ค้างชำระภาษีเงิน
ได้บุคคลธรรมดา พร้อมเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม รวม ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท
นาย ส. มีหนี้สินล้นพ้นตัว ขอศ.มีคำสั่งพทคชนาย ส. และพิพากษาให้
ล้มละลาย ศาลล้มพิจารณาแล้ววินิจฉัยว่า นาย ส. เคยถูกพทคชและ
พิพากษาให้ล้มมาพ้นกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่ศ.พิพากษาจึง
ได้รับการปลดจากล้มก่อนจก.ฟ้องคดีนี้แล้ว หนี้ภาษีอากรตามฟ้อง
เกิดขึ้นก่อนวันที่ศ.มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ในคดีก่อน แต่ จก. ไม่ได้ยื่น
คำขอรับชำระหนี้ จก.จึงไม่อาจนำหนี้ดังกล่าวมาฟ้องนาย ส. ให้ล้มได้
อีก พิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

ให้วินิจฉัยว่า คำพิพากษาของศาลล้มชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ สมัยที่ ๖๓

แม่นาย ส. เคยถูกศาลล้มพิพาทษาให้ล้มมาพ้นกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับ
แต่วันที่ศาลพิพาทษา ซึ่งนาย ส. ได้รับการปลดจากล้มก่อนจก.ฟ้องคดีนี้
ตามม. ๘๑/๑ ก็ตาม แต่ม.๘๑/๑ ว.ท้ายบัญญัติให้นำม. ๗๗ มาใช้บังคับ
กับการปลดจากล้มตามม. ๘๑/๑ โดยอนุโลม ดังนั้น แม่นี่ฎาฎีอากรตาม
ฟ้องจะเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนาย ส. เด็ดขาดใน
คดีก่อนซึ่งถือได้ว่าเป็นหนี้อันพึงขอรับชำระได้ตามม.๕๔ นาย ส. ก็ยังไม่
หลุดพ้นจากความรับผิดชอบในหนี้อันนี้เกี่ยวกับฎาฎีอากรตาม ม. ๗๗(๑) แม้อจก.
จะไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้อันนี้ฎาฎีอากรดังกล่าวในคดีก่อนเพราะหนี้อันนี้ตาม
ข้อยกเว้นของม. ๗๗(๑) และ (๒) นั้น กฎหมายหาได้บัญญัติว่าต้องเป็น
หนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้แล้วหรือเป็นบทบัญญัติที่อยู่ภายใต้บังคับ

ธงคำตอบ สมัยที่ ๖๓ (ต่อ)

ของ ม.๕๑ ไม่ จก.จึงมีสิทธินำหนี้ภาษีอากรที่นาย ส. ค้างชำระมาฟ้องนาย ส. ให้ล้มละลายได้ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๕๕๕/๒๕๓๖)

คำพิพากษาของศาลล้มละลายกลางจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อสอบ สมัยที่ ๗๑

นายคำเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินสองแปลง ต่อมาศาลล้มมีคำสั่งพิทักษ์
ทรัพย์ของนายคำเด็ดขาด เมื่อวันที่ ๒๓ มี.ค. ๕๘ และพิพากษาให้นาย
คำล้มละลายเมื่อวันที่ ๒๕ ธ.ค. ๕๘ นายคำได้รับการปลดจากล้มละลาย
เมื่อวันที่ ๓๐ ธ.ค. ๖๑ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นคำร้องว่า ตามทาง
สอบสวนของจพท. ปรากฏว่าเมื่อวันที่ ๑๓ ธ.ค. ๕๘ นายคำจำนองที่ดิน
แปลงที่หนึ่งแก่นายแดงเพื่อเป็นประกันหนี้เงินกู้ ต่อมาวันที่ ๑๓ ม.ค.
๖๒ นายคำไถ่ถอนจำนองที่ดินแปลงที่หนึ่งและนำที่ดินแปลงที่สองไป
จำนองแก่นายขาว...

วันที่ ๑๓ มี.ค. ๖๒ นายขาวโอนสิทธิการรับจ่านองแก่นายเขียว การที่นาย
ดำจ่านองที่ดินแก่นายแดงและนายขาวเป็นการกระทำภายหลังศาลมีคำสั่ง
พิทักษ์ทรัพย์ของนายดำเด็ดขาด ต้องตามกฎหมายและตกเป็น โฆษิตตาม
พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๒๒ และ ๒๔ ประกอบ
ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐ นายขาวไม่มีสิทธิตามสัญญาจ่านองและนายเขียว
ไม่ได้ไปซึ่งสิทธิจ่านอง ขอให้เพิกถอนการจ่านองที่ดินและได้ถอนที่ดิน
แปลงที่หนึ่งระหว่างนายดำกับนายแดง เพิกถอนการจ่านองที่ดินแปลงที่
สองระหว่างนายดำกับนายขาว และเพิกถอนการ โอนสิทธิการรับจ่านอง
ที่ดินแปลงที่สองระหว่างนายขาวกับนายเขียว หากนายขาวและนายเขียว
ไม่ดำเนินการ ขอให้ถือเอาคำสั่งศาลแทนการแสดงเจตนา นายแดงและ
นายขาวไม่ยื่นคำคัดค้าน...

ส่วนนายเจียวยื่นคำคัดค้านว่า นายเจียวรับโอนสิทธิรับจ้างโดยเสีย
ค่าตอบแทน นายเจียวเป็นบุคคลภายนอกไม่ทราบถึงการล้มละลายของ
นายคำยอมได้รับความคุ้มครอง นายขาวรับจ้างที่คืนจากนายคำ
ภายหลังนายคำได้รับการปลดจากล้มละลาย อันมีผลให้นายคำหลุดพ้น
จากหนี้สินที่อาจขอรับชำระหนี้ได้และมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตน
ต่อไป จพท. ไม่มีอำนาจร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนนิติกรรม ขอให้ยก
คำร้อง ศาลล้มละลายกลางพิจารณาแล้วมีคำสั่งยกคำร้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งของศาลล้มละลายกลางชอบด้วยกฎหมาย
หรือไม่

ธงคำตอบ สมัยที่ ๗๑

นายคำถือกรรมสิทธิ์ที่ดินทั้งสองแปลงตั้งแต่ก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ที่ดินทั้งสองแปลงเป็นทรัพย์สินที่นายคำมีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย จึงเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ตาม มาตรา ๑๐๕ (๑) การจัดการทรัพย์สินดังกล่าวจึงยังคงอยู่ในอำนาจของ จพท. ที่จะรวบรวมไว้ในกองทรัพย์สินของนายคำเพื่อแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ ทั้งหลายในคดีล้มละลาย แม้นายคำจะได้รับการปลดจากล้มละลายแล้วก็ตาม นายคำยังมีหน้าที่ช่วยในการจำหน่ายและแบ่งทรัพย์สินของตนซึ่ง ตกอยู่กับจพท. ตามมาตรา ๗๕...

การที่นายคำจำนองที่ดินแปลงที่หนึ่งแก่นายแดงเมื่อวันที่ ๑๓ ธ.ค. ๕๘ เป็นการทำนิติกรรมในขณะที่นายคำถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ต้องห้ามขัดแย้งตามมาตรา ๒๒ และ ๒๔ จึงตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๕๐ ส่วนการที่นายคำไถ่ถอนจำนองที่ดินแปลงที่ หนึ่งจากนายแดงเมื่อวันที่ ๑๓ ม.ค. ๖๒ เมื่อการจำนองที่ดินแปลงที่ หนึ่งตกเป็นโมฆะ การไถ่ถอนจำนองที่ดินแปลงที่หนึ่งจากนายแดง จึงไม่มีผลตามกฎหมายเนื่องจากการจำนองเป็นโมฆะมาแต่ต้น

สำหรับการที่นายคำจำนองที่ดินแปลงที่สองแก่นายขาว และนายขาวโอนสิทธิการรับจำนองที่ดินแปลงที่สองให้แก่นายเขียวนั้น แม้จะเป็นการทำนิติกรรมหลังจากนายคำได้รับการปลดจากลี้มละลายตามมาตรา ๘๑/๑ แต่เมื่อที่ดินแปลงที่สองเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินของนายคำเด็ดขาด การจัดการทรัพย์สินดังกล่าวยังคงอยู่ในอำนาจของจพท.ที่จะรวบรวมไว้ในกองทรัพย์สินของนายคำ เพื่อแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีลี้มละลาย นายคำจึงไม่มีอำนาจนำที่ดินแปลงที่สองไปจำนองแก่นายขาว นายเขียวซึ่งเป็นผู้รับ โอนสิทธิจำนองที่ดินดังกล่าวจากนายขาวย่อมไม่ได้รับไปซึ่งสิทธิจำนองเช่นเดียวกันและไม่อาจอ้างความสุจริตและเสียค่าตอบแทนมาใช้ยัน จพท. ได้

คำสั่งยกคำร้องของศาลลี้มละลายกลางจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย
(เทียบ ฎ. ๓๑๒/๒๕๖๑)

ข้อสอบ สมัยที่ ๓๕

ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเด็ดขาดและพิพากษาให้จำเลยเป็นบุคคลล้มละลาย เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย จำเลยได้รับการปลดจากล้มละลาย วันที่ ๒๕ ต.ค. ๕๐ ศาลมีคำสั่งให้ปิดคดีตามคำขอของจ.พ.ท. เนื่องจากได้แบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ครั้งสุดท้ายแล้ว และวันที่ ๒๑ ธ.ค. ๖๐ ศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายของจำเลยตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๑๓๕ (๔) ตามคำขอของจ.พ.ท. เนื่องจากภายในกำหนด ๑๐ ปี ไม่อาจรวบรวมทรัพย์สินของจำเลยได้อีก ต่อมา จ.พ.ท. รายงานศาลว่าจากการตรวจสอบสำนวนพบว่าจำเลยมีที่ดิน โฉนดเลขที่ ๑๑๗ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่จำเลยมีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย และจ.พ.ท. ได้อายัดไว้ก่อนศาลมีคำสั่งให้ปิดคดี...

ธงคำตอบ สมัยที่ ๗๕

จำเลยซึ่งได้รับการปลดจากลี้มละลายตามพ.ร.บ.ลี้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ ทำให้จำเลยหลุดพ้นจากการเป็นบุคคลลี้มละลายและกลับมามีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินหรือกิจการของตนซึ่งได้มานับแต่วันที่ได้รับการปลดจากลี้มละลายแล้วเท่านั้น เมื่อจำเลยยังมีที่ดินอันเป็นทรัพย์สินที่จำเลยมีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการลี้มละลายตามมาตรา ๑๐๕ (๑) และจ.พ.ท. ได้ดำเนินการอายัดไว้แล้ว จำเลยซึ่งได้ถูกปลดจากลี้มละลาย ยังมีหน้าที่ช่วยในการจำหน่ายและแบ่งทรัพย์สินดังกล่าวซึ่งตกอยู่กับจ.พ.ท. ตามที่จ.พ.ท. ต้องการตามมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง และจ.พ.ท. มีอำนาจในการรวบรวมและนำไปแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ของจำเลยต่อไป...

การขอรับชำระหนี้

ม. ๒๓) เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด จห. ในมูลหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าวต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อจพท. (ม.๒๓)+๕๑)

เจ้าหนี้จะดำเนินการแจ้งการประเมินตามวิธีการที่กำหนดไว้ในป.ร.ษฎ.ากรเพื่อเรียกให้จพท. ของลห. ชำระภาษีธุรกิจเฉพาะที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์หาได้ไม่ (๔๖๖๗/๔๕)

- แม้จะเป็นจห. ตามคำพิพากษา (๗๓๘๕/๕๗) หรือเป็นจห. ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แล้ว แต่คดียังอยู่ในระหว่างพิจารณาก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๕๒/๒๕๕๘

- อย่างไรก็ตาม การบังคับโทษปรับไม่จำเป็นต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้เหมือนหนี้เงินทางแพ่ง
- การชำระเงินค่าปรับหรือการบังคับโทษปรับเป็นการใช้อำนาจรัฐเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยศาลและพนักงานอัยการเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อให้จำเลยที่ ๑ ชำระค่าปรับตามที่บัญญัติไว้ในป.อ. ม.๒๘ โดยไม่จำเป็นต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อจพท. เช่นเดียวกับหนี้เงินในคดีแพ่ง ไม่อยู่ในบังคับของพรบ.ล้มฯ ซึ่งผู้ร้องจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้

(ข้อสอบเนติ สมัย ๓๒ ส่วนแรก สอบ ๑๖ ศ.ก. ๒๕๖๓)

๑. วิธีการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

๑.๑ กรณีเป็นสิทธิเรียกร้องที่ไม่ใช่หนี้เงิน: จห. ต้องแจ้งให้จพท.ปฏิบัติตามสัญญาอันแทน ลห.ตามม. ๒๒(๑) + ม. ๑๒๒ + ๘๒ [ไม่อยู่ภายใต้บังคับ ม. ๑๔๕]

เช่น การโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินตามคำพิพากษา (๕๗๘๕/๓๓)
การที่เจ้าหนี้อ้างสิทธิตามสัญญาเช่า ขอให้ลูกหนี้ทำสัญญาเช่าและจดทะเบียนการเช่าเป็นเวลา ๑๕ ปี (๓๗๘๘/๔๘)

๑.๒ กรณีเป็นหนี้เงิน (อ่าน ม.๕๑)

- จห.ผู้เป็นจก.ที่ฟ้องคดีล้มละลายเองก็ต้องปฏิบัติเหมือนกับจห.ทั่วไป
- ม. ๒๘ หาก โฆษณาคำสั่งไม่ตรงกัน การนับวันต้องนับวัน โฆษณาในฉบับหลัง และคำว่า “โฆษณา” ตามม. ๕๑ นั้น หมายถึงวันที่มีการเผยแพร่หนังสือออกไปยังสาธารณชน (๘๘๒/๓๕ และ ๔๔/๔๕)
[ปัจจุบัน + ม. ๑๔๘/๑]
- **Real time advertisement** การ โฆษณาในทันทีทันใดที่ศาลล้มมีคำสั่ง เพราะผลทางกฎหมายมีผลทันทีที่ศาลสั่ง
- จห.จะรู้หรือไม่รู้เรื่องการประกาศ โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ได้คขาด จะสุจริตหรือไม่สุจริต ก็ไม่ได้รับค.คุ้มครองจากกม.ทั้งสิ้น
(๑๐๒๔๕/๕๓) ; ม.๑๗๓ ว.สอง;ปวิพ ม. ๒๓;ม. ๕๑/๑

กรณีมีข้อนำพิจารณาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผลตามกฎหมายของคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์กับการ โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ย่อมมีผลทันทีที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เพราะบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องจะใช้ถ้อยคำว่า “เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว...” ทั้งนี้แนวคำพิพากษาศาลฎีกาวางหลักไว้ว่าเมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการ โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้วถือว่าทุกคนไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลภายนอกทราบว่าจำเลยถูกพิทักษ์ทรัพย์ตั้งแต่วันดังกล่าวแล้ว แต่ในทางปฏิบัติเป็นที่ทราบกันดีว่าการ โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ไม่ได้กระทำในทันทีทันใดที่ศาลมีคำสั่ง (real time advertisement) แต่จะมีขั้นตอนในการดำเนินการ โฆษณาซึ่งใช้เวลาช่องว่างของเวลาดังกล่าวอาจเป็นเวลาหลายสัปดาห์หรือหลายเดือน ก็เป็นไปได้แล้วแต่คดี จึงมีประเด็นที่น่าพิจารณาว่า ผลของคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดที่ยังไม่มีการ โฆษณา จะมีผลตามกฎหมายเพียงใด มีคำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ ได้แก่

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๓๕/๒๕๖๖ ขณะเจ้าหน้าที่ยื่นฟ้องลูกหนี้ที่ ๓ เป็นคดีต่อศาลจังหวัดร้อยเอ็ดเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เป็นระยะเวลาเพียง ๗ วัน นับแต่วันที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ที่ ๓ เด็ดขาด ทั้งยังไม่มีการโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์รายวันอันเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา ๒๘ แม้กระทั่งจนถึงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔ อันเป็นวันที่ศาลจังหวัดร้อยเอ็ดมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ที่ ๓ ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ยังไม่ได้มีการโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ที่ ๓ เด็ดขาดไม่ว่าในช่องทางใด โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพียงโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ที่ ๓ เด็ดขาดในหนังสือพิมพ์สยามรัฐเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ และในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔ ข้อมูลเกี่ยวกับคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ที่ ๓ เด็ดขาดจึงเผยแพร่ต่อสาธารณชนให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกันครั้งแรกอย่างรวดเร็วในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ การตรวจสอบในสารบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าศาลล้มละลายกลางได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ที่ ๓ แล้วในวันที่เจ้าหน้าที่ยื่นฟ้องลูกหนี้ที่ ๓ เป็นคดีแพ่ง...

กรณีจึงน่าจะเชื่อว่าในขณะที่เจ้าหน้าที่ยื่นฟ้องลูกหนี้ที่ ๓ เป็นคดีแพ่ง
เจ้าหน้าที่ยังไม่ทราบว่าศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของ
ลูกหนี้ที่ ๓ เด็ดขาด ดังนั้น เมื่อการที่เจ้าหน้าที่ยื่นฟ้องลูกหนี้ที่ ๓ เป็นคดี
แพ่งเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริตตามข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ ณ
ขณะนั้น ทั้งหากเจ้าหน้าที่ไม่สามารถฟ้องเป็นคดีแพ่งคดีนี้ สิทธิเรียกร้อง
ของเจ้าหน้าที่ก็จะขาดอายุความและไม่มีช่องทางอื่นใดที่จะเยียวยาแก่
เจ้าหน้าที่รายนี้ได้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ย่อมถือได้ว่าการฟ้อง
ดังกล่าวเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลงตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา ๑๕๓/๑๔ (๒) แล้ว เจ้าหน้าที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้จึง
ยังไม่ขาดอายุความ

ฎ. ๘๐๖/๓๘, ๖๐๘๔/๔๘ และ ๔๓๕๓/๕๓

- ถ้าจห.คนใดไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาตาม ม.๕๑ แล้ว จห.คนนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้จาก กองทส.ของ ลห.ในคดีล้มละลาย และแม้ภายหลัง ลห.จะหลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว จห. ที่ไม่ได้ขอรับชำระหนี้ไว้แต่แรกจะมาฟ้องร้องอีกก็ไม่ได้

อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นอยู่ ๕ ประการ

๑. ถ้าไม่ใช้หนี้เงินก็ไม่อยู่ในบังคับของ ม. ๕๑ ให้แจ้งจพท.ตาม ม. ๒๒ (๑) การแจ้งให้จพท.ปฏิบัติตามสัญญาไม่อยู่ในกรอบเวลาของ ม. ๕๑ แจ้งเมื่อไหร่ก็ได้ภายในอายุความ
๒. เรื่องการระนองหนี้ ม. ๕๖ ประกอบ ม. ๗๗ (๑) และ (๒) และ ม. ๗๗ (๑) และ (๒) : ลูกหนี้หรือบุคคลล้มละลายจะต้องรับผิดชอบโดยไม่ต้องคำนึงว่า จห.ทั้งสองประเภทนั้นได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ตามม. ๕๑ หรือไม่
๓. เจ้าหนี้มีประกันตาม ม.๕๕ บัญญัติว่า เจ้าหนี้มีประกันจะไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ก็ได้

อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นอยู่ ๕ ประการ (ต่อ)

๔. เรื่องการหักกลบลบหนี้ในคดีล้มละลายตามม. ๑๐๒ ไม่ได้อยู่ในบังคับของม. ๘๑ [ข้อสอบสมัย ๗๓]

๕. เรื่องยกเลิกการล้มละลาย: ม. ๑๓๕ (๑)(๒) และ ๑๓๖ หนี้สินทุกชนิดที่มีอยู่ก่อนฟ้อง แม้ห.จะมีได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ลห.ก็ไม่หลุดพ้นจากหนี้สิน เจ้าหนี้ก็ยังมีสิทธิที่จะฟ้องลูกหนี้เกี่ยวกับหนี้สินนั้นเป็นคดีล้มละลายคดีใหม่หรือคดีแพ่งธรรมดาอีกได้ (๑๓๐๓-๑๓๐๔/๐๖ (ประชุมใหญ่));

หนี้ของจก.ย่อมกลับสภาพเป็นหนี้ที่สมบูรณ์อันทำให้จก.ซึ่งเป็นจก.ตามคำพิพากษามีสิทธิที่จะบังคับคดีแก่จำเลยได้ (๒๕๐๒/๕๒)

ประเด็นข้อกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวกับ ม. ๕๑

- การขอแก้ไขคำขอรับชำระหนี้ที่ได้ยื่นไว้แล้ว จะต้องเพิ่มเติมภายในเวลา ๒ เดือน ตาม ม. ๕๑ ไม่นำ ปวิพ.ม.๑๗๕,๑๘๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม (๑๒๓๗/๓๒, ๑๐๗๗๗/๕๘)
- จห.อยู่นอกราชอาณาจักรตาม ม.๕๑ หมายถึง ทั้งจห.ที่เป็นคนไทยและต่างประเทศ แต่ได้อยู่นอกราชอาณาจักรในขณะที่มีการประกาศโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ส่วนสัญชาติของเจ้าหนี้หรือสถานที่ที่หนี้เกิดขึ้นไม่เป็นข้อสำคัญ (๒๒๒๕/๒๑, ๒๑๑๐/๔๐)
- แม้เป็นจห.อยู่นอกราชอาณาจักร แต่มิใช่เป็นบทบังคับว่า จพท.จะต้องขยายกำหนดเวลาให้เสมอไป (๑๓๗๔/๕๘)

ประเด็นข้อกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวกับ ม. ๕๑

- ถ้าจ.รายใดไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาตาม ม.๕๑ แล้ว จะเสียสิทธิเฉพาะจากลูกหนี้ที่ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่มีได้ทำให้หนี้ระงับไป ไม่เสียสิทธิในการฟ้องลห. รวมคนอื่นหรือผู้ค้ำประกันหรือผู้จำนองที่มีได้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดด้วย

(ดู ป.พ.พ. ม. ๖๕๘; ฎ.๒๕๔/๐๓);

ฎ.๕๓๓๕/๕๑ ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา ๕ ก.พ. ๕๗)

ข้อสอบ สมัยที่ ๖๗

กรมสรรพากรเป็นจก.ฟ้องว่า ห้าง ล.๑ เป็นหนี้ภาษีอากร จก. ๓ ล้านบาท นาย ร. ล. ๒ หุ้่นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของ ล. ๑ จึงต้องร่วมรับผิดชอบในหนี้ดังกล่าวทั้งสองไม่ชำระหนี้และมีหนี้สินล้นพ้นตัว ขอให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของ ล. ทั้งสองเด็ดขาดและพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย//ศ.ล้มมีคำสั่งไม่รับฟ้องในส่วนขอของ ล. ๒ เนื่องจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ ล. ๒ และพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายในคดีอื่นก่อนแล้ว//ต่อมาศ.มีคำสั่งพิทักษ์ ล. ๑ และพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มคดีถึงที่สุด// หลังจากนั้น จก.ยื่นคำร้องว่า บัดนี้ ล.๒ ซึ่งถูกศาลพิพากษาให้ล้มมาครบ ๓ ปี จึงได้รับการปลดจากล้มละลายแล้ว ขอให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของ ล. ๒ เด็ดขาด และพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มตามม. ๘๕

ข้อสอบ สมัยที่ ๖๗ (ต่อ)

เมื่อถึงวันนัด ศาลสอบแล้ว ล. ๒ แถลงรับว่า เคยเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่
จำกัดค.รับผิดชอบอยู่ในขณะที่จก.ฟ้องและศ.มีคำสั่งพดข ล.๑ แต่หนีภาษี
อากรดังกล่าวเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพดข ล.๒ ในคดีก่อนและจก.
ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ เมื่อล. ๒ ได้รับการปลดจากลุ่มยอมหลุด
พ้นจากหนี้สินทั้งปวง จก.ไม่คัดค้าน// ศ.จึงงดการไต่สวนพยาน จก.
และล.๒ แล้วมีคำสั่งว่า หนีภาษีอากรค้างชำระเกิดขึ้นก่อนวันที่ศ.มี
คำสั่งพดข ล. ๒ แต่จก.ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ จก.ยอมสิ้นสิทธิที่
จะบังคับชำระหนี้จากล. ๒ อีกทั้งเป็นการที่จก.ขอให้พิทักษ์ทรัพย์ของล.
๒ ซ้ำ ให้ยกคำร้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งยกคำร้องของศ.ลุ่มชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ สมัยที่ ๖๗

ในกรณีที ล.๒ ได้รับการปลดจากลุ่ม ม. ๘๑/๑ ว.หนึ่งและ ว.สาม ประกอบม. ๗๗(๑) ล.๒ จึงไม่อาจหลุดพ้นจากหนี้ดังกล่าวโดยการปลดจากลุ่ม แม้ จก.จะไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีก่อนที่ ล. ๒ ถูก พิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก็ตาม ทั้งนี้ เพราะหนี้ตามข้อยกเว้นในม.๗๗ กฎหมายหาได้บัญญัติว่าต้องเป็นหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้แล้ว หรือต้องอยู่ภายใต้บังคับของม. ๘๑ ไม่

นอกจากนี้ ที่ จก.ขอให้ล.๒ ลุ่มละลายตามฟ้องล.๑ ตามม.๘๕ ภาย หลังล.๒ ได้รับการปลดจากลุ่มแล้ว ไม่เป็นการฟ้องซ้ำ เพราะประเด็น ที่จะต้องวินิจฉัยตามคำฟ้องเดิมและคำร้องนี้อาศัยเหตุต่างกัน

ธงคำตอบ สมัยที่ ๖๗ (ต่อ)

เมื่อได้ความว่า ล.๒ เคยเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดค.รับผิดชอบอยู่ในขณะที่
จก.ฟ้องและศ.มีคำสั่งพดขห่าง ล.๑ จก.ยอมมีสิทธิยื่นคำขอ โดย
ทำเป็นคำร้องให้ ล. ๒ เป็นบุคคลล้มละลายได้ตาม ม. ๘๘ ดังนั้น
คำสั่งยกคำร้องของศาลล้ม จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย
(เทียบ ฎ.๓๐๘๓/๔๕ และ ๖๓๔/๕๔)